

вважати українською. Отже, можна стверджувати, що у 2023 році чисельність населення України становила від 28 до 34 мільйонів осіб. [3]

Отже, можна зазначити, що внутрішня міграція в Україні, особливо після початку повномасштабного вторгнення Росії, має неоднозначний вплив на економіку. З одного боку, переселення людей з регіонів, де відбуваються активні бойові дії, призводить до втрати робочої сили та зменшення податкових надходжень. Крім того, масове переселення може перевантажити інфраструктуру в регіонах, що приймають переселенців, та збільшити соціальні видатки бюджету. З іншого боку, внутрішня міграція дозволяє зберегти людський капітал, який є важливим для майбутнього відновлення країни. Переселення людей може також сприяти перерозподілу робочої сили та заповненню вакансій, а також стимулювати розвиток регіонів за рахунок збільшення попиту на товари та послуги. Для пом'якшення негативних наслідків та посилення позитивних ефектів держава має проводити активну політику підтримки переселенців та розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Internally Displaced Persons in Ukraine URL: <https://data.unhcr.org/en/country/ukr> (дата звернення 01.12.2024)
2. Життя на паузі: Наміри та перспективи внутрішньо переміщених осіб – лютий 2023 URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99164> (дата звернення 01.12.2024).
3. 52 мільйони не буде: які прогнози щодо скорочення чисельності населення України URL: <http://surl.li/mzyyh> (дата звернення 01.12.2024)

УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

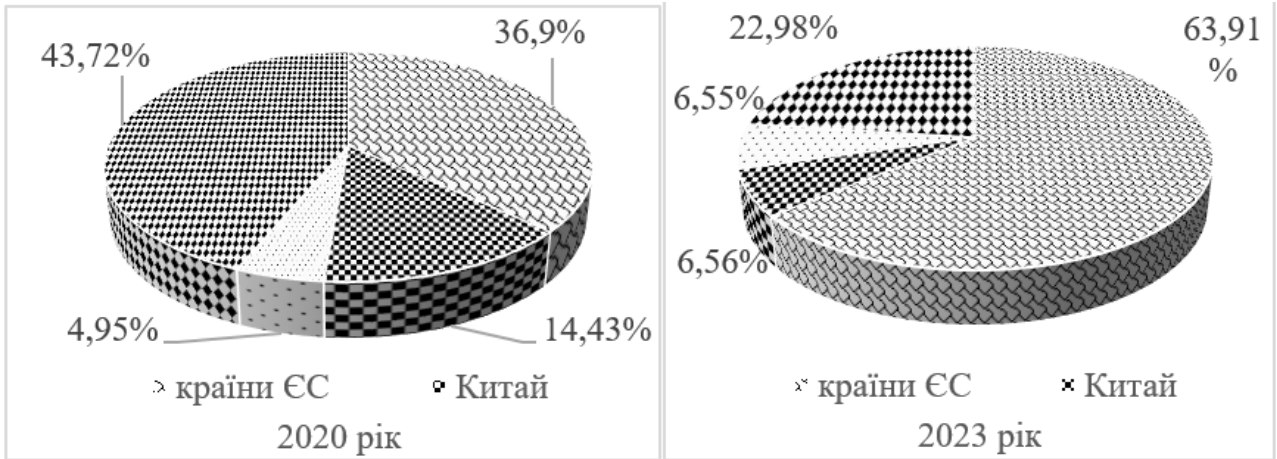
Васильченко О. О.

старший викладач кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Економічна система України вже третій рік працює за дуже складних умов воєнного стану. Однак, не зважаючи на серйозне становище, економіка країни намагається функціонувати так, щоб мати можливість довести міжнародній спільноті свою міцність та підтвердити свій намір руху до міжнародного співтовариства. Позиція України на світовому ринку залежить, у першу чергу, від стану зовнішньо-торговельних операцій.

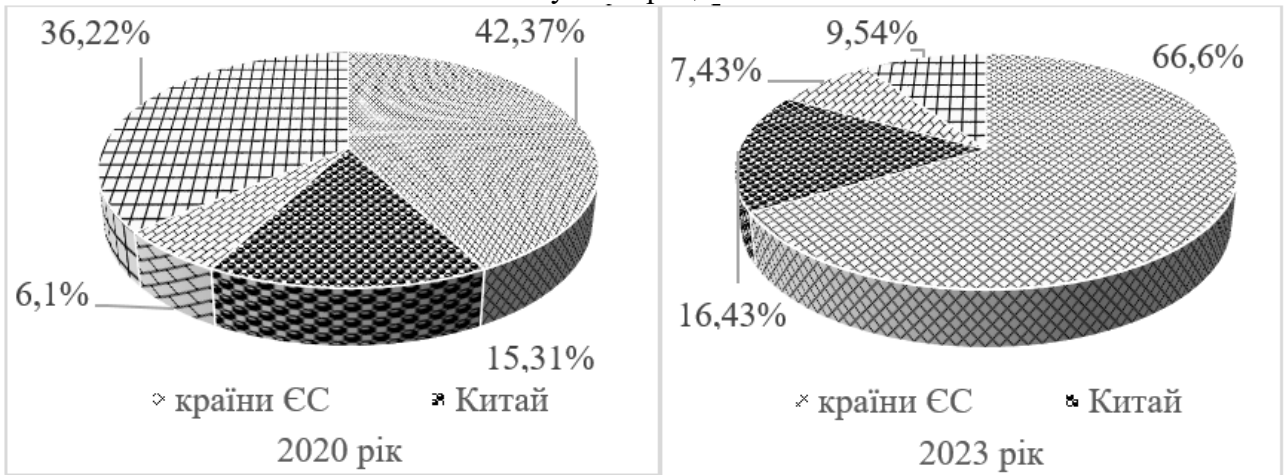
Війна нанесла серйозну шкоду логістиці України: зупинилось авіасполучення, відбулась втрата морських портів на Азовському морі та блокування портів на Чорному. Тому основними партнерами у торгівельній діяльності стали країни Євросоюзу, які з перших днів війни підтримали Україну, у тому числі й у зовнішньо-економічній діяльності.

По рис. 1 та рис. 2 відмічаємо зростання питомої ваги країн ЄС на 27,01 % у загальному обсязі експорту товарів з України та на 24,23 % у загальному обсязі імпорту товарів в Україну у 2023 році порівняно з 2020 роком. Відмічаємо також значну питому вагу як в експорті, так й в імпорті Китаю та Туреччини. Проте, частка експорту до Китаю скоротилась за цей період на 7,87%, а до Туреччини зросла на 1,6%. Але частка цих країн в обсязі імпорту зросла відповідно на 1,12% та на 1,33%.

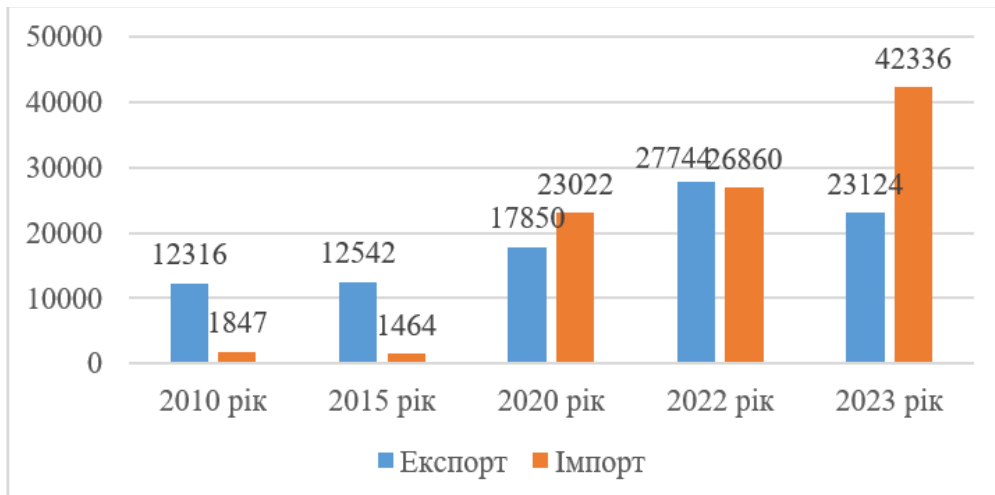
Джерело: побудовано автором на основі [1]

Рис. 1. Географічна структура експорту товарів з України у 2020 році та у 2023 році

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Рис. 2. Географічна структура імпорту товарів в Україну у 2020 році та у 2023 році

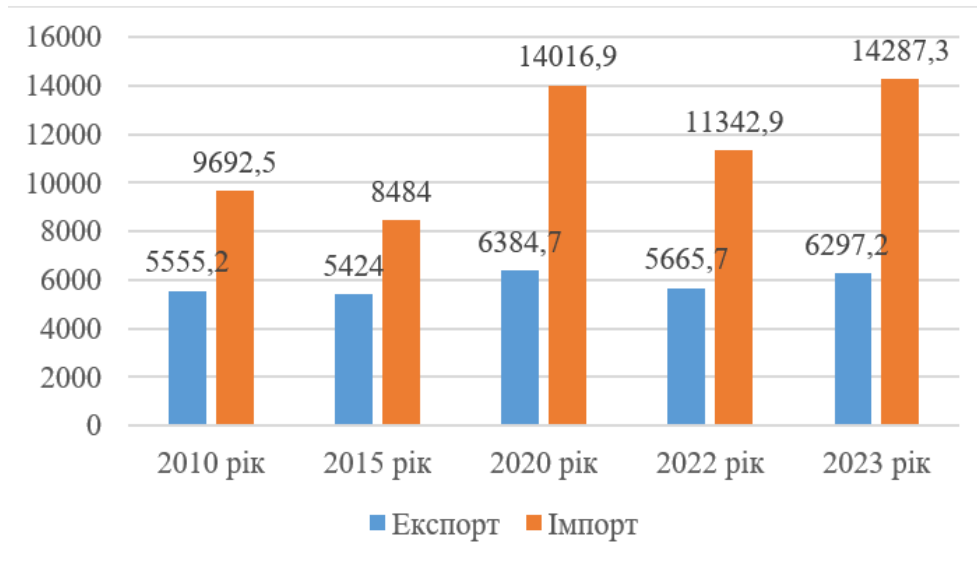
Джерело: побудовано автором на основі [1]

Рис. 3. Стан зовнішньої торгівлі товарами України з країнами ЄС, млн. дол. США

Рис. 3 засвідчує загальну тенденцію до збільшення експорту товарів до країн ЄС у 2,25 рази з 2010 по 2022 рік. Однак у 2023 році відбулось падіння експорту на 16,65%. Водночас відмічається стрімке зростання імпорту у 2024 році: у 22,92 рази порівняно з 2010 роком, у 29 разів порівняно з 2015 роком, вдвічі порівняно з 2020 роком та у 1,58 рази порівняно з 2022 роком.

Таким чином, рис. 3 підтверджує факт зростання ролі країн ЄС у підтримці економіки та життя населення України.

Рисунок 4 демонструє стан зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами «Великої сімки».

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Рис. 4. Стан зовнішньої торгівлі товарами України з країнами «Великої сімки», млн. дол. США

По рисунку 4 бачимо майже стабільну ситуацію по експорту товарів до країн «Великої сімки» за період, що аналізується. Проте, по імпорту спостерігаємо значні різноспрямовані коливання з країн цієї групи до України. Обсяг імпорту за період з 2010 по 2023 роки був найбільшим у 2023 році. Його величина за період 2022-2023 рр. зросла у 1,3 рази.

Зміни, що відбулись у рейтингу основних п'яти країн ЄС, що здійснюють торговельні відносини з Україною, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Топ-5 країн ЄС – основних партнерів України у зовнішньоторговельних відносинах

2010 рік		2015 рік		2020 рік		2022 рік		2023 рік	
Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%
Експорт									
Італія	19,59	Італія	15,79	Польща	18,33	Польща	23,98	Польща	20,56
Польща	14,51	Польща	15,77	Німеччина	11,61	Румунія	13,90	Румунія	16,28
Німеччина	12,18	Німеччина	10,59	Італія	10,81	Угорщина	8,19	Німеччина	8,73
Угорщина	6,98	Іспанія	8,32	Нідерланди	10,10	Німеччина	8,16	Іспанія	8,68
Румунія	5,73	Угорщина	7,25	Угорщина	7,08	Італія	5,94	Італія	6,65
Разом	58,99	Разом	57,72	Разом	57,93	Разом	60,17	Разом	60,90

Продовження табл. 1

2010 рік		2015 рік		2020 рік		2022 рік		2023 рік	
Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%
Імпорт									
Італія	19,59	Італія	15,79	Польща	18,33	Польща	23,98	Польща	20,56
Польща	14,51	Польща	15,77	Німеччина	11,61	Румунія	13,90	Румунія	16,28
Німеччина	12,18	Німеччина	10,59	Італія	10,81	Угорщина	8,19	Німеччина	8,73
Угорщина	6,98	Іспанія	8,32	Нідерланди	10,10	Німеччина	8,16	Іспанія	8,68
Румунія	5,73	Угорщина	7,25	Угорщина	7,08	Італія	5,94	Італія	6,65
Разом	58,99	Разом	57,72	Разом	57,93	Разом	60,17	Разом	60,90

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Таблиця 1 засвідчує, що основним торговельним партнером України є Польща. Німеччина переважно втримує третю позицію. Друга позиція протягом 2022-2023 рр. належить Румунії. В цілому на Топ-5 країн ЄС – партнерів України припадає 60% усього зовнішньо-торговельного обороту з країнами ЄС.

Таблиця 2

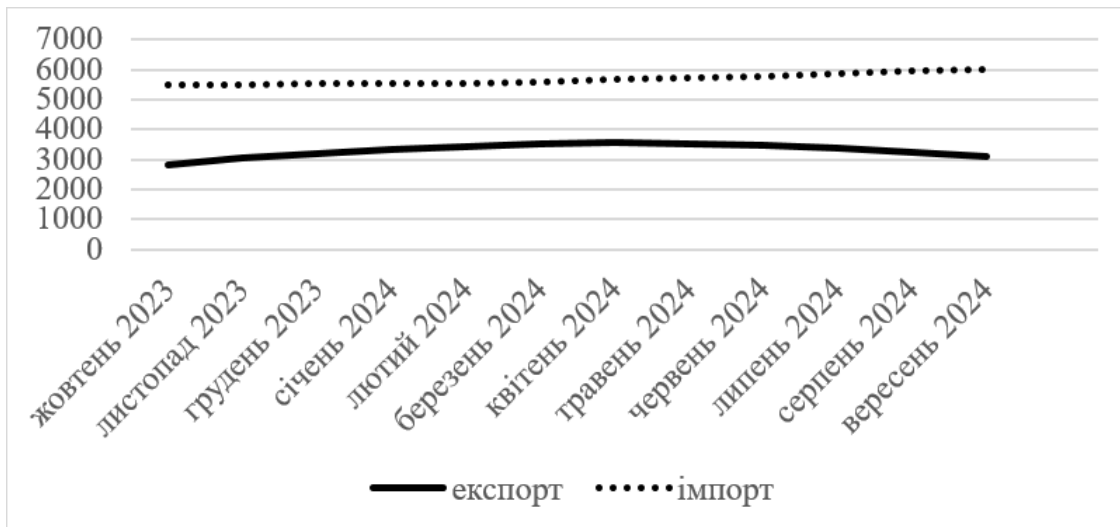
Топ-3 країн «Великої сімки» – основних партнерів України у зовнішньо-торговельних відносинах

2010 рік		2015 рік		2020 рік		2022 рік		2023 рік	
Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%	Країна	%
Експорт									
Італія	43,43	Італія	36,50	Німеччина	32,45	Німеччина	39,97	Німеччина	32,07
Німеччина	26,99	Німеччина	24,50	Італія	30,21	Італія	29,07	Італія	24,41
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	9,12	США	18,14	США	13,50	Франція	10,34	Іспанія	28,06
Разом	79,54	Разом	79,14	Разом	76,16	Разом	79,38	Разом	84,54
Імпорт									
Німеччина	47,51	Німеччина	46,86	Німеччина	38,09	Німеччина	40,23	Німеччина	35,43
Італія	14,32	США	17,45	США	21,89	США	19,15	США	20,04
Франція	11,42	Італія	11,51	Італія	15,19	Італія	15,88	Італія	15,95
Разом	73,25	Разом	75,82	Разом	75,17	Разом	75,26	Разом	71,42

Джерело: побудовано автором на основі [1]

Таблиця 2 показує, що перші дві позиції по експорту товарів з України до країн «Великої сімки» утримують Німеччина та Італія, які також входять до Топ-5 країн ЄС – партнерів України. В імпорті з 2015 року є лідерами Німеччина та США. При чому питома вага США поступово зростає.

У 2024 році ситуація у зовнішньо-торгівельній діяльності значно покращилась. За 10 місяців 2024 року товарообіг України становив майже 92 млрд. дол. США. Це на 12% більше, ніж за аналогічний період 2023 року. Протягом січня-жовтня 2024 року в Україну імпортовано товарів на суму 57,4 млрд. дол. США. При цьому експорт становив 34,6 млрд. дол. США. Ці показники відповідно на 10% та на 16% є більшими за аналогічний період 2023 року [2].

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Рис. 5. Стан зовнішньої торгівлі України, млн. дол. США

Проте, на рис. 5 бачимо, що протягом жовтня-2023 року-вересня 2024 року зберігається негативне сальдо зовнішньої торгівлі. І якщо від'ємне сальдо було найменш негативним в лютому 2024 року, то станом на вересень 2024 року повернулось на рівень 2023 року.

Зважаючи на тенденцію, представлену на рис. 5, на нашу думку, негативне сальдо зовнішньої торгівлі України буде збільшуватись, оскільки економіка країни не може стабілізуватись за умов воєнного стану. Значний вплив на погіршення ситуації чинять також негативні світові тенденції щодо цін на товари та ресурси.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2023 рік. – Державна служба статистики України. URL: <http://surl.li/noltpv> (дата звернення 01.12.2024).
2. Офіційний сайт MIND EXPLAINC. URL : <http://surl.li/yygtut> (дата звернення 01.12.2024).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://surl.li/odrdzy>(дата звернення 01.12.2024).

ВЕКТОР РОЗВИТКУ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Коноваленко А. С.

д.е.н., професор, професор кафедри економіки і бізнесу

Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Війна в Україні призвела до загострення проблематики забезпечення продовольчої безпеки на світовому рівні та необхідності захисту на регіональному рівні такої вразливої сфери виробництва, як харчова промисловість. Зниження обсягів внутрішнього ринку, окупація територій, міграція населення підштовхує вітчизняних виробників шукати можливості розширення ринку, у тому числі, за межами країни, розвиваючи експортну діяльність. Харчова галузь, яка й до того характеризувалась ускладненнями через неспроможність конкурувати на європейському ринку, сьогодні потребує впровадження ефективних заходів політики євроінтеграції.